

LUPȚA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. APARE .. ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Școală politică.

(*) Am vorbit, într'un număr precedent, de multele neajunsuri, ce ni le aduce *naivitatea* în politică. Am arătat cât de stingherită este munca celor puțini aleși prin amestecul tuturor oamenilor de treabă, dar foarte nepriecpuți în ale conducerii trebilor noastre politice. Și am pledat cu ocazia aceea pentru *selecțiunea* forțelor, căci numai selecțiunea poate preîntîmpina o eventuală babilonie. — E bine să se știe, că la acest rezultat bun, la împărțirea noastră în două tabere, între cei ce *conduc* și cei ce *ascultă* cu încredere deplină, numai prin o serioasă școală politică se poate ajunge.

Căci ori ce s'ar zice o asemenea școală până acum noi nu am avut. Au stat în fruntea generațiilor trecute mulți bărbați de seamă, oameni ai condeiului, sau oratori însemnați. Profesori, advocați și preoți din clerul superior, ei ș'au împlinit datoria cu sfințenie, în marginile împrejurărilor de atunci. Dar aproape la toți se observă două momente, ce trebuie scoase la iveală. Toată lupta lor era mai mult *românească* decât *politică* propriu zisă și toate tendințele lor se reduceau mai mult la cercurile cărturărești decât la masele poporului, unde era așa de greu să străbați.

Este aceasta o constatare de mare însemnătate. Lupta pentru românism a fost frumoasă. Ea a deșteptat conștiința națională și a întărit sentimentul mândriei de neam. Deasemenea a fost vrednic de toată lauda încheierea elementului cărturăresc la orașe — așa numita „intelligență“ — din care avea să se recruteze mai târziu falanga de fruntași de astăzi. Dar politica în sine este o noțiune cu mult mai *concretă*, mai pozitivă. Ea nici nu cere să fim numai români, ci ne impune să fim și *cetățeni* activi. Și mai ales nu ne îngăduie să ne mărginim la unele cercuri, ci ne poruncește categoric, să pătrundem cât de adânc în popor, să ridicăm mulțimea cu noi, spre înleznierea izbândeii.

Dela conștiința națională, am trecut deci la conștiința politică, de la un orizont vag, întins, la ceva țărnut, hotărât și limpede. Dar pe cât de ușoare sunt de împlinit datoriile către cea dintâi conștiință — ușoare pentru-că înveți a le cunoaște din

leagăn, din gura mamei, din graiul poporului, din ori ce carte românească — pe atât de anevoioase sunt celelalte. A fi Român e ușor, pentru-că e firesc. E ușor chiar a fi Român mare și a-ți arăta cu zgomot și la ori ce ocazie această calitate. Dar e mult mai greu a-ți împlini cu înțelepciune și cu tactul cuvenit datoriile de om politic, pentru a avea vre-o greutate și a fi cu influență hotărâtoare în tot ce-ți privește poporul tău și statul din care faci parte. Pentru asta îți trebuie anume aptitudini și îți trebuie ceea-ce numim noi școală politică.

Ce este această școală politică?

Ea este acel complex de cunoștinți pozitive, pe care ți-l dă experiența din trecut și intuiția prezentului. Este puterea de a pătrunde, cu simțul realității, în ori ce moment, situația internă a poporului tău și de a aduce în concordanță interesele acestui popor cu statul din care faci parte. Tot ce cade în afară de sfera acestor preocupări este încercare, diletantism, sau naivitate.

Acum, evident, școala aceasta la noi e mult mai grea decât aiurea. Situațiile naționalităților se schimbă de la stat la stat. Altul este rolul nostru în Ungaria și altul de pildă rolul Cehilor în Austria. Și unde mai pui că toată conștiința noastră politică este de dată recentă. Că noi abia acum înțelegem că suntem cetățeni liberi ai acestui stat și ca atari avem și noi dreptul de a intra în rândul celor ce au să hotărească soarta țării noastre. Ținându-se seama de acestea, ori cine poate vedea că în condițiile atât de grele, în o școală cu cerinți așa de multe și cu probleme atât de complicate dezvoltarea forțelor este mai greu decât la ori ce alt popor. De-aci explicarea că astăzi avem așa de mulți *români* printre conducători și așa de puțini bărbați politici.

În școala aceasta — ca să precizăm și mai mult — intră cunoașterea problemelor de politică internațională, de economie națională, de cultură, de finanțe, chestiuni administrative și de organizație a statului, probleme militare și multe alte amănunte privitoare la cunoașterea absolută a popoarelor conlocuitoare. E o muncă uriașă ce se cere, muncă pe care n'o pot săvârși decât mințile cele mai cuprinzătoare și pe care n'o pot pune în prac-

tică decât firele cele mai tari. Cei slabi și șovăelnici, cei simpli și râvnitori de glorie căutătorii de noroc și zgomotoșii de profesie n'au ce căuta acolo, căci îi va mătura întâiul vânt nefavorabil.

Noi avem mare încredere, că epoca prin care trecem și care ea însaș este o eminentă școală politică ne va da un număr însemnat de elemente superioare în conducerea poporului, elemente cum mai avem vre-o câte-va și cum ne mai trebuie destule, ca să putem face un pas înainte.

Scrisori din Viena.

— Alegerea dela Beiuș și însemnătatea ei pentru Austria. —

Viena, 30 August.

Alegerea de deputat ce-a avut loc în Beiuș la 26 August, unde românul Dr. Vasile Lucaciu a reușit față de candidatul evreo-maghiar Kardos Árpád (recte Klein Aron) nu are numai o importanță locală, nu e numai o sporire a mandatelor ce le posed românii în parlamentul ungar, ci e mult mai mult. Dovadă e că nu numai organele — germane și maghiare — ale coaliției se ocupă pe larg cu rezultatul acestei alegeri, ci chiar și presa vieneză a ținut să aibă rapoarte dela raportorii săi speciali, trimiși anume la Beiuș. Dovadă e că presa noastră vieneză nu se mulțumește numai cu înregistrarea faptului, ci în articole lungi comentează și influența ce va avea acest început de cucerire a Bihorului asupra desfășurării evenimentelor în Transleithania și, în consecință, asupra raporturilor dintre Austria și Ungaria.

În vreme ce ziarele partidului creștin-social, cari au avut toate rapoarte dela trimișii lor speciali despre tot ce s'a petrecut înainte și în ziua alegerii, au exprimat bucuria lor nefățărită că românul dr. V. Lucaciu a reușit să cucerească acest cerc, — în ziarele judeo-liberale din Viena, în rândul întâi „N. Fr. Presse“, apoi „N. Wiener Tagblatt“ și chiar și „Zeit“, a găsit răsunet perfect furia și temerile de cari au fost cuprinse cercurile maghiare în urma învingerii românilor la Beiuș.

Din nou s'a confirmat adevărul zicalei „să nu lauzi ziua, până nu e sară“. Optimiștii, cari erau de credință că prin evenimentele din urmă au fost convertiți și cei ce până acum au luat întotdeauna apărarea maghiarilor, — au fost desavuați. Pressa așa-numită „liberală“ observă și astăzi în chestiunea ungară acelaș punct de vedere

pe care îl observase pe vremea când în locul partidului Kossuthist și al coaliției era vechiul partid liberal cu programul său 67-ist, pe când *Tisza* și *Szell* reprezentau puterea politică în Ungaria.

E, par'că redactorii acestor ziare au dormit în cursul acestor decenii, e par'că n'ar cunoaște experiențele triste ce le-a făcut Coroana și Austria cu maghiarii.

„N. Fr. Presse“, ca și când ar fi un organ al partidului kossuthist, e îngrozită de rezultatul alegerii dela Beiuș, fiindcă vede în el un simptom neîndoios al consolidării mișcării naționalităților. Pentru a-și masca atitudinea aceasta ciudată le povestește cititorilor săi din nou povestea veche despre identitatea între interesele Germanilor cu ale Maghiarilor și ajunge la concluzia că Germanii din Austria ar avea nenumărate motive care să-i îndemne să sprijiniască planurile politice ale Maghiarilor și mai ales aspirațiile lor de-a întemeia un stat național maghiar unitar.

„Neue Fr. Presse“ și suratele ei sunt însă în contradicție cu toți factorii competenți ai poporului german din Austria, sunt în contradicție cu opinia publică care de mult a ajuns la convingerea că Germanii din Ungaria sunt tot atât de rău tratați ca și celelalte naționalități nemaghiare și că, prin urmare, sprijinind pe Români, Slovaci și celelalte naționalități din Ungaria în lupta or pentru egala îndreptățire politică, — li se face un mare bine și Germanilor din Ungaria, Sașilor din Transilvania.

Nu Germanii ci domnia judeo-liberalismului — a cărui reprezentanță publicistică a luat-o asupra sa „N. Fr. Presse“ — au căutat și aflat întru câțva sprijin în Maghiari. Serviciile pe cari Maghiarii le-au făcut vechiului partid constituțional al Austriei (din care partid la alegerile din urmă n'a mai ajuns în parlament decât o fracțiune disparentă) au fost plătite din partea întregii populațiuni din Austria scump, foarte scump.

Să nu crează dară nimeni că cele scrise de „N. Fr. Presse“, „N. Wiener Tagblatt“ etc. din prilejul alegerii dela Beiuș reoglindează vederile și părerile populațiunii din

Austria. Scrisele acestea nu sunt decât părerile private ale acestor redactori și a clicei ce stă la spatele lor, oameni a căror influență — slavă Domnului — de mult s'a stins. Toți oamenii cu judecată văd în alegerea dela Beiuș începerea unei evoluții politice sănătoase și firești. „Neue Fr. Presse“, firește, vede în izbânda aceasta a Românilor începutul sfârșitului domniei Maghiarilor. Ori cât de ciudat s'ar părea, e ceva adevăr în aceste cuvinte, căci domnia coaliției e întemeiată numai pe nedreptatea ce li s'a făcut până acum naționalităților nemaghiare. Indată ce se pune capăt acestor nedreptăți, e lucru firesc ca nemaghiarii să ajungă la poziția ce le compete în Ungaria.

Această schimbare — dovadă e alegerea dela Beiuș — are să urmeze dacă e nevoie chiar și împotriva voinței Maghiarilor. Dacă „N. Fr. Presse“ într'adevăr ar voi să le facă maghiarilor un serviciu, ar trebui să-i îndemne să se oprească la vreme în calea primejdioasă pe care au apucat. Ziarul judeo-liberal în schimb însă îi îmbărbătează să stăruie în străduințele lor de-a realiza utopia unui stat național maghiar unitar.

Serviciu prost, cum va dovedi viitorul apropiat.

Austriacus.

Ecouri la alegerea de la Beiuș. Mulțime de telegrame sosesc de pretutindeni, ca semne ale bucuriei generale pentru-că a fost ales la Beiuș părintele Lucaciu.

În București rezultatul alegerii s'a așteptat cu viu interes. Marți înainte de amiază când au sosit acolo cele dintâi telegrame, s'au pornit șirul edițiilor speciale ale ziarelor și răsunau stradele de strigătele vânzătorilor de ziare: „Alegerea de la Beiuș“, „Triumful de la Beiuș“, „Dr. Lucaciu ales la Beiuș“.

Pe atunci însă foarte mulți știau rezultatul ori din telegrame particulare, ori pentru-că daseră mereu de la redacții, ca să se informeze. Din scrisul ziarelor din România transpiră o caldă însuflețire pentru-că a

ieșit ales Dr. Lucaciu și o admirație la adresa Beiușenilor, cari l'au scos învingător. „Voința Națională“ și „Acțiunea conservatoare“ reproduc în întregime articolul „Salve Dr. Lucaciu!“ al d-lui Dr. A. Vaida-Voevod, publicat în numărul nostru de Marți. Acest articol a fost de altfel viu comentat și din partea pressei maghiare, fără a se putea constata, însă din aceste comentarii, că ziarele maghiare ar fi înțeles ce comentează.

Indeosebi li-s'a pironit în minte patrioților vorba lui Mirabeau, citată în articol: acuma vine timpul meu“.

De alta li-e răcoare lor și nu ne mirăm, că i-a cuprins zăpăceala și n'au putut prinde bine rostul vorbelor lui Mirabeau.

„Leipziger Neusten Nachrichten“ în cadrele obicinuitei sale reviste politice universale aduce un articol intitulat „Der rumänische Wahlsieg in Ungarn“ abstrăgând dela unele mici neexactități astfel, că și Ungurii și Românii ar fi incendiat case, șuri, clăi de fân, apoi, că „Românii sanguinici“, văzând neomeneasca terorizare ce li-se face i-ar fi atacat și ei în mai multe rânduri pe Unguri, marele ziar german constată, că guvernul și toată haita sa a suferit o „înfrângere rușinoasă“ la Beiuș, recunoaște de altfel minunata disciplină a Românilor, le admiră însuflețirea și ajunge la concluzia, că guvernul ar trebui să înțeleagă din această învingere, că nici mijloacele teroriste nu vor avea totdeauna rezultatul dorit față de naționalități.

Cât pentru Românii sanguinici, bieții de ei Români, chiar prin faptul că și-au înecat în suflet tot ce e într'inșii sagninic au zădărnicit încercările dușmane de a sparge și a nimici alegerea. Nu voim să zicem, că acest exces de încălcare a bărbăției și de sufocare a celei mai îndreptățite revolte ar fi totdeauna o virtute. Dar în cazul de la Beiuș cumpătarea și abnegațiunea ce au putut să și-o impună Românii — negreșit, după grele sbuciumări sufletești — s'a dovedit ca foarte folositoare. Fără aceasta toate străduințele și jertfele oamenilor noștri s'ar fi spulberat în o singură clipă.

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

O scrisoare.

Dej, Miercuri.

Dragă prietene!

Pe drum, spre Oravița ne-am adus aminte de tine și-am fi dat toate comorile ceriului și-ale pământului să te-avem cu noi. Ne aduceam aminte de astă-toamnă, de veselie noastră de-atunci și de gălăgia ce-o făceam că nu mai știa șeful de tren ce să ne mai facă.

Acum eram mai liniștiți; ne lipsiai tu, cel lipsit de somn și vecinic cu gura mare; ne lipsia și *contele* și n'avea cide să ne mai cânte din fluer. Ci-că ar fi auzit că auzit că trebuie să mai facă și cătănie pe lumea asta și s'ar fi dus să se facă strajemeșter. Adevărat?

Lăsarăm în urmă Vârșeușul scăldat de razele asfințitului și ne coborâm tot mai mult în adâncul Bănatului, spre Oravița cea însuflețită. Nu știi blândețea amurgului cu liniștea nesfârșită de pe cimpoi și colnic, sau gândul că mă duc la prietini, la prietini buni, mi-a adus în inimă o bucurie de copil.

De multe-ori când m'apropiu de câte-un oraș mi se strecoară în suflet o îndoială, o teamă ciudată si-mi vlne să mă întorc înapoi. Sunt la noi astfel de orașe, dar mulțumesc lui Dumnezeu, că nu sunt multe și em credința că se vor tot împușina cu vremea.

Spre Oravița eram vesel; stam la ferestra vagonului și cântam. Ziua își închidea încet-încet ochii osteniți și umbrele puneau tot mai largă stăpânire peste cuprinsuri.

Mai era un ceas și mai bine până la gară și noi alergarăm veseli la ferestrele vagonului să revedem podul cel renumit — dar numai pentru noi — dela *Iseman*.

Ți-aduci aminte când l'am trimis pe Radu după cai verzi pe păreți? Și eram, mai, nerăbdători ca niște copii s'ajungem mai iute. Dacă ne-ar fi văzut un om serios, unul d'ăia, care crede că cu cât rânde mai puțin pe lumea asta, cu atâta-i mai înțelept, nici n'ar fi putut să priceapă bucuria noastră când am ajuns la pod.

— „Uite, pe colo se plimba Radu!... Ș *contele* uite pe ici a trecut și i-a făcut nas lung...“ și-a retrăit ciasurile vesele de astă

toamnă, povestindu-le noilor tovarăși toată pățania lui Radu, cel „cu multă experiență în d'astea.“

Ce vrei? Noi suntem niște copii și ni sunt dragi nimicurile noastre.

Se înoptase când am ajuns în gară. Când coboram scările întunecoase ca toate scările de prin gări, un român voinic îmi iese în-nainte.

„Bine ai venit, dle Bârsan!“

— Bună seara. Dar de unde mă cunoști?

— Cine nu te cunoaște pe dta pe aici pe la noi!? De două zile tot aște să vii, că eu mi-s ăl cu cocia, de te-am mai plimbat și astă toamnă când ai fost pe aici!

— Bravo, să trăești! Ce mai e prin Oravița?

— Bine, tot bine. Te așteaptă toată lumea.

A doua zi ne întâlnim cu toți. Ne salutăm cu dragostea și sinceritatea de altă-dată. Îl revedem pe Liviu cel blând la cuvânt și pe Mihai cel îndrăzneț la vorbă. Ne dăm la povești despre câte toate și despre societatea de teatru, pe care au de gând s'o invite în anul viitor la dânsii. Am regăsit aceeași însuflețire pentru arta românească.

Betyár-ii din Târcăia își fac de cap. Cu ei se întovărășesc la isprăvuri patriotice și cei din Feniș precum și vagabunzii din suburbiile Beiușului. Din o scrisoare a unui fruntaș din Beiuș, care ne dă prețioase informații despre cele ce se petrec și plămădesc în ținutul Beiușului, aflăm, printre altele, că transgresiunile contra siguranței publice sunt la ordinea zilei din partea antariților din Târcăia, Feniș, Beiuș. Joi în 29 fiind zi de târg, bandiții patriotici și-au căutat prilejuri de a-și răsbuna înfrângerea dela alegere. Sunt însă atât de precauți să-și pună la cale atacurile în locuri îndosite, ori departe de oraș și sate, unde ei se adună câte 10—15 și se năpustesc asupra câte unui trecător singuratec.

Dl Ilarie Crișan, industriaș de frunte din Beiuș fusese în ziua amintită la Fântâna Popii, lângă Feniș, ca să se scalde. O bandă de betyári din Feniș l'a luat la goană cu petri și l'au rănit, în cât trebuie să se îngrijească cu medicul.

Un românaș de 16 ani, fecior de țaran mergea din Beiuș ducând un sac de făină pe cal. L'au atacat și pe acesta în capătul orașului la podul cel mare, i-au aruncat făina în apă și l'au desbrăcat de suman. Despre loviturile câte le vor fi dat Românașului nostru nu ni-se scrie nimic. Sunt se vede lucruri prea obicinuite, decât să se mai țină o socoteală atât de amănunțită despre ele.

Un birjar din Beiuș a fost atacat cu petri la acelaș loc. Cazul a fost anunțat jandarmeriei.

Jandarmeria însă nici grije n'are de a face rânduială. După cum i-a fost purtarea în timpul alegerii, astfel și după alegere jandarmii se afirmă direct ca instigatori și ca provocatori absolut primejdioși pentru siguranța publică pentru care sunt puși.

În loc de a căuta să facă ordine printre criminali, jandarmeria crede că e acum timpul cel mai potrivit, ca să facă vânatoare după brâne tricolore și se leagă de fustele femeilor. Tot Joi jandarmii au confiscat brânele dela mai multe țărance sub pretext că brânele ar avea urgisitele și primejdioasele colori românești. Femeile s'au apărut

că poartă de mai mulți ani aceste brâne, că nu li-a făcut până acum nimeni nici o supărare pentru ele și că, de altfel, brânele cu cari se încing nu le poartă ca să demonstreze, ci pentru că sunt o parte întregitoare a portului lor.

Intrebăm pe dl ministru de interne: d-sa consimțește, ca jandarmii să se facă prin purtarea lor, complici la toate sălbătécile Târcăienilor și a tovarășilor lor imbuihași și întrecuți?

Kardos nu va face proces. Sumuțat de ziarele patriotice, dl Kardos-Klein publică în unele ziare declarația că va face proces ziarului „Deutsche Zeitung“ pentru că l'ar fi calumniat pe nedrept. În ciuda declarației dlui Kardos, credem că nu trebuie să luăm ca serioasă declarația omului îndârjit după câte a pățit la Beiuș. Din contra, credem că dsa nu va face proces ziarului vienez. Dl Kardos să poștească a ne respira această neîncredere — nu prin declarații însă, ci prin faptul începerei procesului.

Comisar reg. în Croația? Un redactor dela „P. Lloyd“ a avut un interview cu banul Croației Rakodczay, cerându-i lămuriri cu privire la viitoarea lui atitudine.

Banul Croației a declarat că în curând va sosi la Budapesta, pentru a se înțelege cu guvernul ungar asupra programului său. Banul are nădejdi mari că va putea forma un partid unionist din elementele moderate ale fostului partid național sau prin alegeri noi.

„O întoarcere la un guvern Pejacevici-Nicolici e exclusă pentru totdeauna. Nu e însă exclusă posibilitatea să ajungă în fruntea Croației un comisar regal!

„Despre o schimbare a sistemului de guvernare în Ungaria de asemenea nu poate fi vorba. După coaliție nu poate să urmeze decât kossuthiștii și dela ei ce pot să aștepte Croații?“

Intr'adevăr, ce pot să aștepte popoarele dela un guvern kossuthist al cărui program e minciuna?

— Da, îl cunoști?

— Cum să nu, îl cunosc bine l'am tuns!!“
Păcat că n'ai fost și tu să ne uităm pe furii unul la altul...

După reprezentația de Luni seara am stat la Novac până la plecarea trenului. Cânta Bârcă din vioară de mă apucase dorul de tinerețe. Cătră două ceasuri se ridică un bătrân, foarte simpatic și închină un pahar pentru modesta mea trupă teatrală.

„Mulțămesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat s'ajung de la Millo la Bârsan și vă doresc la toți s'ajungeți de la Bârsan la urmașii lui și tot spre înflorire să meargă teatrul românesc...“

M'a impresionat mult amintirea lui Millo, pe care de foarte multe ori, în ceasurile mele necăjite, îl văd cu ochii sufletului meu.

Cu multă părere de rău a trebuit să ne despărțim. Unde te simți bine, par-că lași ceva din sufletul tău și-ți vine așa de greu să te urnești.

Ne-am zis un frățesc la revedere și în urările lor de bine pornirăm mai departe. Să nu uit: toți au întreat de tine.

Cu dragoste Z. Bârsan.

Un nou atentat. De pe palatul de justiție din Arad a căzut coroana Ungariei. Președintele tribunalului Fabián Lajos a declarat, că deși palatul e nou, maltărul se desface de pe pereți și coroana a căzut de sine.

Cu toate aceste fițuica „Budapest“, leib-jurnalul Excelenței Sale Kossuth Franți, adaogă: „În oraș se vorbește că zidarii români cari lucrează la casa învecinată a deputatului român Dr. Ioan Suciu au săvârșit *atentatul*“.

Stupizi și infami, schreib-moriții Excelenței Sale.

Moartea tulipanului. Cu alai, între sunete de fanfare, s'a pornit în primăvara anului trecut în societatea aristocrației maghiare mișcarea „tulipanistă“. Să sprijinim industria indigenă! Să nu cumparam decât numai de la ai noștri.

Și rezultatul? Ni-l dă ultimul număr al revistei oficiului central statistic.

În luna Iulie valoarea mărfurilor importate a fost cu 25,376.000 de coroane mai mare decât în aceeași lună a anului trecut; valoarea mărfurilor importate în jumătatea primă a anului a fost cu 49.5 milioane mai mare decât în același interval al anului trecut...

ROMÂNIA.

Călătoria Suveranilor Români.

Regele și Regina României au sosit la Viena, la 27 August n., în cel mai strict incognito, la orele 2 și 9 minute după amiază. Orice recepțiune oficială fiind interzisă, la gară erau prezenți numai însărcinatul de afaceri Cantacuzino, funcționarii căilor ferate și poliția. Majestățile Lor au descins din vagonul-salon; regele a salutat mai întâi pe dl Cantacuzino și pe funcționarii căilor ferate, în urmă pe consilierul de poliție Rath, pe care regele îl cunoaște dela Gastein, și pe celelalte persoane prezente. Regina a primit asemenea salutările celor prezenți.

Majestățile Lor s'au dus în urmă în sala curței de unde, după un scurt repaos, s'au dus în trăsură la otelul Krantz unde au petrecut noaptea.

A doua zi la orele opt de dimineață, au plecat la Innsbruck și de acolo la Umkirch în Baden. Îndată după sosirea la otel perechea regală s'a dus la grădina publică, unde a vizitat noul monument al împărătesei Elisabeta, depunând și o magnifică coroană.

Pentru exploatarea pădurilor.

Din inițiativa dlui N. Matei, deputat de Cacău, și a domnilor Ioan Drangă și N. Gh. Oanea, săteni din Harja (Bacău), în ziua de 5 c. s'a pus bazele unei obștii pentru exploatare de păduri, cu numele „Vitorul Săteanului“, având 62 membri, cu un capital subscris de peste 20.000 lei; s'au vârsat la autentificarea procurei 14.000 lei.

Această obștie va fi condusă de un consiliu de administrație, compus din persoane competente și cunoscătoare în această branșă.

De sigur că această asociație va servi de pildă și altora.

Mișcarea populației în 1906.

Din raportul oficial asupra mișcării populațiunii României în 1906 reese următoarele:

Cele trei seri de teatru au fost adevărate sărbători și pentru noi și pentru dânșii. Curgeau trăsurile de prin împrejurimi nesfârșite. Duminecă seară a fost lume imensă și s'a încins în sală un mare entusiasm. Având conștiința că suntem în fața unui public conștient, noi am jucat cu toată dragostea, cu tot sufletul nostru.

Să-ți povestesc un caz, caracteristic:

Un bătrân, foarte bătrân, spunea la ceteana: „Mi-am cumpărat locul întâi. De-ar da D-zeu să vie vr'o cucoană să il dau ei, că eu mai bucuros stau în picioare; de stau jos, cum m'așez, cum adorm, că mi-s învățat să mă culc la 8...“ vorba aia: Omul când îmbătrânește... Ce zici? Așa-i că-i frumos?

Intr'o zi, după amiază, am primit vizita lui Pruniș, bărbierul cel vecinic cu politica la îndemână. Iți mai aduci aminte de el? Știi, prietinel *Contelui!* Era foarte nerăbdător de sfârșitul alegerii de la Beiuș, nu mai avea astâmpăr. El cunoaște pe toți oamenii noștri mari. Când i-am spus că mă duc la Dej, la d-l președinte al partidului național zise:

„La d-l Dr. Mihali?

Căsătoriile și nașterile au sporit în mod considerabil, numărul morților a scăzut, iar excedentul de 105.234 născuți asupra morților este cel mai mare ce s'a înregistrat până acum în țară.

La un asemenea rezultat îmbucurător a contribuit de sigur îmbunătățirea stării economice în anul 1905 și 1906 și cu deosebire au influențat recoltele abundente înregistrate în acești doi ani. Este, de altminteri, știut că prosperitatea agricolă își manifestă fără întârziere efectele bune asupra mișcării populațiunii și mai ales asupra înmulțirii căsătoriilor.

La sporul căsătoriilor din 1906 a mai ajutat și reforma codului civil, care a simplificat formalitățile actelor de stare civilă, cu începere din Martie 1906.

Divorțuri au fost 1737.

Populația probabilă a României se evalua la sfârșitul anului 1906 la țifra de 6 milioane 585.534 locuitori.

În 1906 au emigrat din țară 3185 evrei, din cari 939 bărbați, 1331 femei și 915 copii (1114 emigranți erau meseriași).

Măcelul dela Pánade.

„Să ne aducem aminte de faimosul proces al memorandumului! Ce-i drept, atunci ministru de justiție era Szilágyi Dezső și procuror general Jeszenszky Sándor. Ei bine, unul dintre eroii principali ai acestui proces, Vasile Lucaciu, zilele trecute a fost ales membru al corpului legiuitor. Omul, dacă are vreme, stă pe gânduri când vede îndrăzneala fără margini cu care niște bandiți vili abuzează de paciința națiunii maghiare!“

(„Pesti Hirlap“, 31 August, articol de fond: „Türelemjének“, în chestia măcelului dela Pánade.)

Excomunicați !..

Niște ofițeri turmentați de beătură voind să-și arete vitejia, comandă soldaților să măcelărească un sat întreg de români pacinici. Soldații — unelte oarbe ale disciplinei militare — ascultă și, conduși de înșiși ofițerii beți, intră în curțile și casele oamenilor, lovesc, se folosesc de baionete, nu cruță pe nimeni, nici femei, nici copii nevrâstnici. Colonolul stă răzimat de un obor și se desfătează în vandalizmul soldaților săi, în eroizmul armatei naționale maghiare, și zimbește ironic când notarul îl roagă să pună capăt măcelului: „Câteva zgârieturi nu strică!“ Noi ne plângem împotriva acestor brutalități ne mai pomenite și ni se aruncă în față că suntem bandiți, că agităm...

În Ungaria, prin urmare, a cere dreptate înseamnă a fi bandit, înseamnă a agita?

Presă maghiară? Injură și strigă, după procuror. Injură pe dl Maniu injură presa românească că au îndrăsnit să se revolte împotriva brutalităților acestora, — și mințesc în mod stupid.

Un raportor al ziarului „Szabadság“ a fost în Pánade și a trimis ziarului său raportul următor:

„Un batalion al regimentului 24 de honvezi etc... a sosit dimineața în comuna Pánade. Masa ofițerilor a fost instalată în școala confesională și ofițerii în frunte cu col. loc-ul Kádár s'au încvartiră aici. Ofițerii erau oboșiți de marș și au început să bea vin. Aceasta a durat până seara. În vremea această cantorul comunei a intrat în bucătărie, probabil în stare de beție...“

Chiar și ziarele maghiare recunosc că ofițerii au beut de dimineața până

seara ci cu toate aceste îi fac beți pe românii cari n'au beut nimic, ci au luat parte la joc!

Singur ziarul „Az Ujság“ are cinste și respect pentru cititorii săi și nu așteaptă să dea crezământ minciunilor și pervertirilor oficiale și semioficiale.

„Așa se scriu poveștile dar nu comunicate oficiale în cari se spune că „soldații în grabă lor de-a asculta porunca de alarmă au rănit în fugă pe mai mulți inși“.

Cel care se grăbește, nu săvârșește măcel, nu sparge capete, nu spintecă, în urma lui nu rămâne vaer și moarte.

Să ne comunice lucruri adevărate. Adevăruri curate și cinstite cari să poată fi crezute. Până atunci trebuie să spunem că scrisoarea dlui Maniu răspunde adevărul curat“.

„Budapest“, fițuica lui Kossuth, scrie câteva șire obraznice și-și bate joc de jalea și durerea noastră.

„Budapesti Hirlap“ are un articol de trei coloane despre agitația „valahă“ ce se face în jurul măcelului dela Pánade și recomandă procurorului articolele pressei românești. Termină cu o infamie;

„Agitatorii aceștia nu sunt mântuitorii poporului lor. Poporul valah se va bucura mai mult decât îl vom scăpa de conducătorii săi volnici și neciștiți. Aceasta trebuie să o facem chiar și din apărare proprie, fiindcă în mii și mii de comune și în multe orașe maghiarimea trăiește în groază și des-nădejde văzând libertatea agitațiilor valahe.“

În fața minciunilor infame debitate de presa maghiară n'avem decât să ne referim la scrisoarea de mai jos ce ni-o trimite dl Dr. Iuliu Maniu.

Onorată Redacțiune!

Ziarele maghiare din capitală cu puține excepțiuni sunt supărate foc pe mine. Nu mă surprinde lucrul acesta, n'am căutat nici-când bunăvoința acelor cari sunt de-opotrivă dușmani și neamului meu și dreptăței. De astă-dată este curios motivul supărării lor. S'a întâmplat măcelul fără de păreche din Pánade.

Micul sătuleț cu locuitori blânzi și deștepți s'a scaldat de astă-dată la apus de soare în sânge roșu, vărsat cu sălbatecă cruzime de armată susținută prin greul vieții noastre.

Șirul lung al bolnavilor veniți ziua următoare la Blaj pentru a li-se coase

ranele mortale a trebuit să-l văd și eu. Prea groaznică era povestirea răniților despre cele întâmplate.

Am mers în aceiaș zi la Pánade ca să aflu în mod neîndoelnic adevărul.

Am ascultat pe *notarul comunal* care numai ocolind a putut scăpa de bătaie, mi-a descris înfiorătoarea goană, primarul comunal care însuși a fost bătut, am cercetat pe răniții nenorociți și mi-s'a dat să aflu în mod autentic decurgerea, și să văd cu ochii mei urmările unui vandalism înfiorător.

Sângele vărsat care nu-l sorbise încă de pe străzi căldura și praful, gemetul răniților, tânguirea femeilor și a copiilor pretindeau urgentă satisfacție și grabnică mângâiere. Am telegrafiat ministrului de honvezi, solicitând restabilirea ordinii de drept, și am avisat ziarele despre acest revoltător fapt săvârșit de militarii chemați să susțină pacea, iar nu să spintece cetățeni pacinici.

Cauza supărării ziarelor maghiare este faptul, că nu am tăcut, și în fața faptei rușinoase ele se refugiază la vechea lor armă.

Pun vina pe bieții români și declară de neadevărate și tendențioase comunicările făcute de mine.

Datoresc adevărului și nenorociților cetățeni măcelăriți să declar, că amănuntele publicate de mine sunt absolut autentice.

Le-am aflat dela notarul și judele comunal, dela răniții și dela nenumărații martori oculari interogați de mine. Toate comunicările ziarelor maghiare contrare celor date de mine sunt intervertiri fără nici o bază. Investigarea oficioasă care e în curgere adevărește într-o toate afirmațiile mele.

Deocamdată atât.

Ce privește satisfacția și despăgubirea celor răniți, justiția, sper, că își va face datoria.

Ce privește partea politică a chestiunii, aceia se va dezbate la locul competent.

Soldații și ofițerii au fost maghiari, comuna și răniții sunt români. Experiența m'a învățat a cunoaște obiectivitatea ziarelor maghiare. Dela vestitul caz din Bocsig și celebrul măcel dela Mehadica începând, ziarele maghiare au făcut totdeauna pe pacinicii români împușcați și batjocoriți responsabili pentru incidentele și barbariile săvârșite în ținuturi românești. Știam bine că nici în acest caz nu se vor schimba moravurile lor. Am ținut ca de bună vreme să le previn cu adevărul. Nu m'am înșelat. Cele mai multe ziare maghiare intervertesc și bagatelisează cazul, învinovătesc poporul și li-e năcaz nu pe militarii brutali ci pe — mine. Cauza măcelului a fost pasiunea militarilor crescuți în spiritul șovinismului exagerat cultivat cu atâta predilecție de ziarele maghiare, cari acum vreau să acopere roadele lui funeste. De data asta n'au reușit.

În viitor tot mai puțin vor veni până când, în definitiv forța dreptății eterne și-a ordinii morale îi va șterge de pe arena vieții publice pe toți aceia cari orbiți de egoism și de neîmpăcată ură față de noi nefericesc întreaga țară cu toți cetățenii ei.

Nu voiu înceta nici un moment în munca noastră pentru ca aceasta cât de curând să se întâmple.

Blaj, la 31 August 1907.

Iuliu Maniu.

Cronica externă.

Situația în Maroc se agravează.

Din Tanger se telegrafiază că în noaptea dela 28 spre 29 August indigenii au atacat din nou Casablanca. Intre trupele franceze și indigene s'a dat o luptă crâncenă. Francezii au pierdut 6 morți. Pierderile marocanilor nu se cunosc.

Crucișătorul francez „Gueydon“ a bombardat țărnișii dela Elan, unde s'au ivit trupe însemnate de călăreți marocani. Crucișătorul „Gloire“ a bombardat țărnișii dela Sydi-Behout, unde o ceată de călăreți se ascunseseră într'o vale.

Consulul englez din Tanger a adus la cunoștința supușilor englezi că în caz de turburări noi vor afla refugiu în palatul consulatului. Comunicatul acesta a provocat în oraș o panică de nedescris, fiindcă dovedește că orașul e amenințat.

Din Fez se telegrafiază că abia au părăsit europenii orașul, marocanii au început să prădeze orașul, devastând și aprinzând.

Consiliul de miniștri ținut eri în Paris a hotărât trimiterea de trupe noi în Maroc. Crucișătorul „Dessaix“ și torpilorul „Dard“ au pornit din postul Toulon spre Tanger.

Rusia și întrevederile dintre suverani.

Presă rusă nu se ocupă cu multă simpatie despre întrevederile dintre monarhi și dintre miniștri, cari au avut loc zilele trecute.

„Novoie Vremia“ își exprimă teama că întrevederile și înțelegerile acestea se fac pe spinarea Rusiei. Astfel ziarul scrie:

„Dacă Franța are mână liberă în Maroc, dacă Anglia poate să-și întindă influența în Egipt, toate acestea se fac cu consimțământul Germaniei, care desigur că primește în schimb o însemnată recompensă. Aceasta recompensă nu poate fi alta decât sprijinul financiar al căii ferate dela Bagdat și dezvoltarea influenței germane la Bosfor. În ambele aceste chestiuni, Germania se ciocnește de interesele Rusiei.

Despre toate acestea publicul rus nu știe nimic, va trebui însă ca să fie lămurite publicului pentru ca el să știe câte sacrificii face Rusia pentru a avea concursul Europei și dacă sacrificiile acestea, nu sunt prea mari.“

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmbătă, 31 August.

— **Inarmarea Serbiei.** Conform unei știri sosite din Belgrad, guvernul sârbesc va întruiebuința 46 milioane de franci din împrumutul de 90 milioane, votat anul trecut pentru bugetul pentru înarmări: Pentru suma aceasta guvernul va cumpăra 46 baterii de câmp fiecare baterie având tunuri cu tir repede, douăsprezece trăsuri pentru muniții și 3000 proiectile. Pentru suma de 13 milioane franci guvernul — va comanda 30.000 de puști, sistem Mauser și 5 milioane cartușe.

— **Prinț suedez arestat în America.** De prezent prințul suedez Vilhelm petrece în America. Aici i s'a întâmplat o curioasă aventură. Anume pe când mergea cu automobilul din Coney Island la Brooklyn, pe

drum a fost deținut de panduri pentru viteză cea mare, cu care sbura mașina țof-țof. Zadarnică a fost toată truda celor din anturajul prințului de a convinge pe democrații agenți ai ordinii publice americani că au de-aface cu o veritabilă odraslă regală, polițiștii conștienți de datorința lor și în fața unui prinț regal, au deținut întreaga societate. Numai intervenției unui înalt funcționar de poliție s'a putut mulțumi că prințul Vilhelm a fost lăsat în libertate.

— **Expediția ducelui de Monaco.** Din Cristiana se telegrafează cu datul de eri, că ducele Albert de Monaco a sosit acolo din expediția întreprinsă cu scop științific la pol.

— **Logodna prințului George al Greciei.** Din Kapenhaga vine știrea telegrafică despre logodirea prințului George al Greciei cu principesa Maria Bonaparte. Prințul s'a născut la 1869 și după încheierea păcii la 1898 a fost numit guvernator al Cretei. — Logodnica este fca prințului Napoleon Roland Bonaparte și s'a născut în anul 1882 în Saint-Cland, este prin urmare cu 13 ani mai tinără decât viitorul ei soț.

— **Învățător român „nepatriot“.** Din Beiuș i se scrie fițiucei „Budapest“, că Joia trecută învățătorul român Ioan Gelan, care are ajutor dela stat, l-a îndrumat pe un meseriaș care l-a salutat ungurește, să-l salute românește.

„Pentru această vătămare a maghiarimii învățătorul Gelan va fi denunțat!“ încheie „Budapest“.

Va fi denunțat! Să putea să nu-l denunțați?

— **Logodnic de o sută de ani.** Din America vine știrea dela vale. În New-York curioșii având ocaziune să asiste la un act de cununie rar. Sir Ioha Burden, june de o sută de ani, a jurat vecinică credință domnișoarei Roza Mac Guire. Un ziarist, care voia să afle una alta dela mire, a intervievat perechea care bucuos a stat la dispoziția gazetarului. Sir Iohn Burden a povestit întrealtele ziaristului, că venerabila sa bătrânețe o datorește singur împrejurării, că toată viața sa a fost îndestulit cu soartea sa. (Iată învățătura: dacă voești să ajungi la adânci bătrânețe, fii îndestulit soartei). — Căsătorii au făcut cunoștință în etate de 80 de ani, dar abea după 20 de ani au putut pași la căsătorie, căci peste multe greutateți au avut să treacă.

Mirele până la vârșă de 17 ani a început să fumeze, toată viața a beut bere, ba uneori a beut mai mult cât trebuie. Nădăjduște să mai trăiască câți-va ani fericiți cu nevasta sa.

— **Femea necredincioasă.** Înainte cu cinci ani o călă de măcelar din Pesta luă de nevastă pe o tânără fată, cu care la început a dus casă bună. Numai după ce soțul era mai mult fără post decât cu post, a intrat între ei vrajba.

Bărbatul atunci se hotărî să plece la America. Nevasta n'a voit să meargă cu el și astfel a rămas acasă cu cei doi copii micuți ai săi. În America bărbatul a căpătat bună condiție în urma căreia s'a decis să aducă și pe soția sa la sine. I-a scris în repețite rânduri, dar n'a primit nici un răspuns. Atunci veni acasă să vadă ce e cu femeia, mai trăește ori este moartă? Săptămâna trecută a sosit în capitală și primul lucru i-a fost de sine înțeles să se ducă la domiciliul femeii sale. Aci din nou a rugat-o să meargă cu el în America unde îi așteaptă un trai mai bun.

Ea refuză. Bărbatul necăjit se duse după aceea, dar se întoarse după câteva ceasuri. N'a găsit acasă pe nevastă, se duse undeva lăsând acasă numai pe cei doi copii ai săi. Dela fetița sa mai mărișoară află el, că un soldat, care vine dese ori în vizită la mamă-sa, îi cumpără în tot-deauna bomboane și jucării. Bărbatul începu să vadă mai limpede situația, era convins că nevasta lui îl înșală cu cineva, și acest cineva este soldat. A mai spus fetița și aceea că nu nu-

mai soldatul obicinuește a veni la ei ci și mama lor se ducea la soldat acasă. După aceea omul necăjit se îndepărtă pentru a pândi ori pe soldat, când vine la necredincioasa femeie, ori când se duce femeia de acasă pentru a cerceta pe ibovnic.

Eri seara femeia plecă de acasă. Bărbatul se luă în urma ei până la o casă din strada Albrecht din Buda, unde da să intre. Atunci omul cu pași grabnici se luă după ea, și când ajunse în imediata apropiere, descărcă cinci focuri de revolver asupra ei. Fără să scoată un singur țipăt necinstita femeie căzu grămadă la pământ.

Nefericitul soț, care din cauza necinstei și necredinței soției sale deveni într'un moment de desperare ucigaș, s'a anunțat de bună voie la poliție unde a fost arestat.

— **Pod prăbușit în râu.** Noul pod peste râul Quebec (America) s'a prăbușit alaltăeri sub greutatea colosală a unui tren de marfă în apă.

Catastrofa aceasta a secerat multe jertfe. După o versiune numărul celor înecați este de 30, după alte 50, ba chiar 250 inși.

Toți acești nenorociți sunt muncitori americani.

— **Foc în palatul justiției din Pariz.** În pivnița palatului justiției din Pariz s'a iscat un foc, care a nimicit importante corpus delictive. Lada, în care era ascuns cadavrul unei femei (ladă găsită la soții Goot, despre care am vestit nainte cu vre-o două săptămâni), numai cu greu a putut fi mântuită, nu se știe cum s'a produs acest incendiu.

— **Preot slovac suspendat.** În Ziua sf. Ștefan s'a întâmplat că preotul slovac Ștefan Misots din Osoda (com. Arva) a arborat pe clădirea parochială steagul slovac. Numai atâta i-a trebuit nepatrioticului pater, căci autoritățile ungurești abia așteptau să vină cu hadd el hadd. Pentru această trădare în contra preotului s'a pornit acuză la forurile bisericești și civile, iar rezultatul a fost, cu episcopul Párny a ordonat suspendarea preotului.

— **Ai lor să fie.** Ioan Galea, de fel din Negru (Bihar, domiciliat în Trăscău, jandarm, și-a maghiarizat numele în Gal.

Numărul de azi al „Monitorului Oficial“ publică 42 de maghiarizări de nume. Cei mai mulți Schwarz, Rosenfeld, Silbermann, Klein, David, Kohn, Bienestock, Glück, Braun etc.

Ai lor să fie.

— **Timiditatea unui tânăr englez.** Un tânăr englez, student universitar în Londra veni zilele trecute în Ungaria în călătorie de studiu. Astfel a venit și la Budapesta, să admire metropola țării ungurești. Cum stătea înaintea hotelului Regele Ungariei, de odată se apropiară de el doi domni, cari voiau să se orienteze asupra unor lucruri, căci erau și dâșii străini. De aceea s'au adresat tânărului, care nu le putea spune nimica de oarece nu știa ungurește, iar cei doi domni afară de ungurește nu vorbeau.

Astfel ei merseră mai departe, iar englezul s'a dus la poliție căruia i-se plânse că cei doi indivizi de colea, arătând asupra lor (cei doi domni se opriseră înaintea unei prăvălii) probabil au voit să-i facă ceva. Polițiștul merse atunci la cei doi necunoscuți, pe cari i-a tras la răspundere pentru impetuozitatea lor față de tânărul englez. Aceștia se uimiră de învinovățirea ce li-se aduce mărturisind că sunt străini, și au dorit să afle una-alta de la tânăr. Astfel s'a lămurit chestia, iar tânărul și-a cerut scuzele.

— **Sfârșitul grevei de la Alba-Regală.** Am vestit eri încetarea grevei generale din Alba-Regală în urma bașibuzuciei autorităților ungurești. Am anunțat cum poliția din Alba-Regală, probabil din ordin mai înalt, a știut pune capăt atât de ingenios grevei generale a tuturor muncitorilor din Alba-Regală. A „disolvat“ simplu tabăra greviștilor, ceea-ce nici nu e lucru greu, când o ceată de inși nearmați se află în față cu cohortă înarmată din creștet până'n

dinți. Pentru-că puterea contelui negru consistă în puști și baionete, în încălcarea legilor și pălmuirea cea mai revoltătoare a dreptului și dreptății: tot atâtea virtuți ale feudalismului medieval maghiar. Grație acestui spirit de guvernare a marilor noștri bărbați de stat ungar, greva de la Alba Regală a încetat, iar cu ziua de azi toți muncitorii au reluat lucrul. Rămâne numai întrebarea că oare tot așa de ușor va izbuti contele negru și organele sale să tranșeze chestii de grevă? Pare că nu.

— **Edison bolnav de nervi.** După cum se anunță din New-York Edison s'a îmbolnăvit de nervi. Marele inventator de prezent se află în Akron (statul Ohio) la mamă-sa, unde priuște în continuu vizita prietenilor și onoratorilor săi. Medicii i-au recomandat o absolută liniște până se va calma boala.

— **O broșură a generalului Stoessel.** Din Petersburg se anunță următoarele: Generalul Stoessel, odinioară comandantul al garnizoanei din Port Arthur, atacat în repetite rânduri pentru lașitatea sa de a fi capitulat înainte de vreme, se ocupă cu ideea scoaterii unei broșuri în care ar face mai multe demascări referitor la cei-ce au pornit goana împotriva lui.

x **Nu există mijloc vindecător** contra durerii de cap și de dinți ca crucea dublă electro-magnetică nr. 86.967 R. B., invenția d'ui Albert Müller (Budapesta V/25 Vadászutca 34). Aceasta o dovedește și epistola următoare: „Stimate dle Müller! Fi bun și trimite și pe seama mea o astfel de cruce, de care cu o lună înainte am comandat pentru soția mea. Aceasta a avut un așa minunat efect, că durerea de dinți și de cap, de care suferia mai mult de un an, acum i-a trecut de tot. Zilnic vin la mine curioși să se convingă despre efectul minunat al crucii. Te rog deci de nou de a trimite și pe seama mea o cruce, de oarece sufer de aceleași dureri, de cari au suferit soția mea. Sperez că și pe mine mă va vindeca. Cu distinsă stimă, Holzschuh Sándor (Bars Bukin).“

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinți și fii

de

(32)

Ivan Turghenieff.

Ceea zi, când doamna Odintoff veni la ceai, Bazaroff a rămas plecat peste ceașca sa, vreme îndelungată apoi de-odată se uită fântâ la ea. . . . Ea se întoarse spre el ca și când el ar fi lovit-o cu cotul, și lui i-se păru că ea e mai palidă decât aseară. Peste puțin ea trecu în odaia ei, și nu se ivi până la prânz. Vremea era ploioasă. Toată societatea se adunase în salon. Arcadis luă ultimul număr al unei reviste, și prinse a ceti tare.

Prințesa, ca întotdeauna, întâiu se arăta foarte surprinsă ca și cum el or fi săvârșit o mare necuviință, apoi îl măsură din ochi par'că ar vrea să-l soarbă într'o lingură de apă, dar el nu o luă în seamă de loc.

„Eugen Vassilici, zise doamna Odintoff, veniți în odaie la mine. . . . Mi-ar plăcea să vă întreb. . . . Mi-ați spus eri titlul unei opere. . . .“

Ea se sculă și o luă spre ușă. Prințesa își rotocolea ochii în jurul ei și fața parcă-i zicea: „Coată, coată, ce mirată-s!“ Privi încordată la Arcadis, dar acesta își înțeți glasul, trase cu coada ochilor cătră Cătia, care ședea aproape de el, și urmă cu cetitul.

Doamna Odintoff ajunse în odaia ei cu pași zoriți. Bazaroff se ținu după ea cu ochii în pământ, și ascultând foșnetul fustei de mătășă, ce se târea înaintea lui. Ana Sergheievna șezu în jețul de-aseară, și Bazaroff se puse de asemenea la locul vechiu.

„Cum i-ați și zis la cartea aceea?“ . . . zise ea după un minut de tăcere.

„Pelouse et Fremy: Noțiuni generale. — De altmintrea vă pot recomanda și Ganot: Tratat elementar de fizică experimentată. Într'asta desemnurile-s mai corecte, și manualul acesta e peste tot. . . .“

„Iertați Eugen Vassilici, — grăi doamna Odintoff întinzându-și brațul — nu de manuale îmi ardea, învitându-vă la mine. Mi-a venit pofta să urmăsc conversația de aseară.

Prea fără de vreme m'ați părăsit. . . . Dar nu vă face urât povestea?“

„Vă stau la dispoziție. . . . Ei, dar despre ce ne era vorba aseară?“

Doamna Odintoff se uită cam strămb la el.

„Paremi-se despre fericire. Eu vă vorbeam despre mine. Dar cum vine vorba tocmai despre fericire, am să vă întreb ceva. De ce, anume, chiar și când ne desfătează bunăoară muzica, sau o simfonie veselă, sau conversația cu vreunul care ne cucerește simpatia, — de ce desfătarea aceasta ni se pare numai salie pentru o fericire necunoscută și veșnică ce negreșit se găsește undeva, ci nu însaș fericire ce în clipa aceea ne înconjoară; o fericire reală? „Răspundeți... dor pe semne nici odată nu v'am sfârâmat gândurile acestea.“

„Cunoașteți proverbul: acolo ție-e mai bine, uude nu ești... apoi, chiar d-ta îmi spuseși mai eri, că nu ești de fel mulțămătită. Mie unuia nici prin gând nu mi-a trecut una ca aceasta.“

„Vă par de răs?“

„Nu, dar nu mi-a trecut prin gând.“

„Zeu?“ — Mi-ar plăcea foarte să știu ce vă trece dor prin gând, la aoiică.“

„Cum? Nu vă înțeleg.“

„Ascultă: De mult voiam să ne înțelegem odată, să ne spunem verde ce ne apasă la inimă. La ce să vă mai spun, nu sunteți un om pe rând, — o știți asta sigur destul de bine. La vârsta matală încă abea mijeste viața cea adevărată, calea spre liman încă de acuma vi se deschide. La ce vă pregătiți? Ce viitor vă așteaptă? Ce e ținta spre care precedeți? Incotro apucați? Ce vă zace la inimă? Adică: cine și ce sunteți?“

„Doamnă, mă faceți să mă iau de gânduri. Prea bine știți mă îndeletnicesc cu științele naturale, iar cât e pentru pentru persoana mea...“

„Da, cine sunteți?“

„Pare-mi-se Vi-o spuseseam odată că-s un viitor medic de plasă.“

Va urma

FRANZ JOSEF Apă purgativă

Economie.

Exportul de petrol și benzină în Italia. Camera de comerț din Budapesta face cunoscut cercurilor interesante, că situația pieței de petrol din Italia în prezent e foarte favorabilă exportului de petrol și benzină.

Fabricanții și comercianții interesați pot deci exporta în Italia cantități mari de petrol și de benzină cu cele mai favorabile condiții.

Celor interesați în cauză, camera de comerț din Budapesta le pune — în biroul ei — la dispoziție raportul asupra situației în piața de petrol din Italia.

Expoziție de vite. În orașul Cinci-biserici (Pécs), se va aranja la 1 Septembrie n. pe teritoriul expoziției regnicolare de acolo o expoziție de vite de prăsilă.

Economia de vite a agricultorilor din ținuturile din dreapta Dunărei e vestită. Economii vor aduce la expoziție peste 2000 capete de vite.

Congresul insoțirilor (tovărășilor) de lăptărit. Primul congres regnicolar al insoțirilor de lăptărit se va deschide la 1 Septembrie n. în orașul Cinci-biserici (Pécs).

În cursul congresului, conform programului publicat deja, se vor ține mai multe conferințe de interes general cu privire la valorizarea lăptelui.

Situația băncilor de emisiune. Banca

engleză. Bilete de bancă în circulațiune: 29,175,000 (— 96.000) funți sterlingi. Metal: 37,668.000 (+ 831.000) funți sterlingi. Portofoliul: 31,079.000 (— 466.000) funți sterlingi. Rezerva biletelor de bancă: 25 milioane 602.000 (+ 1,055.000) funți sterlingi.

Banca franceză. Metal: 3.776,634.000 (— 4,191.000) franci. Portofoliul: 961,334.000 (+5,666.000) franci. Bilete de bancă în circulațiune: 4.618,564.000 (+ 20,503.000) fr. Raportul între biletele de bancă în circulațiune și între metal e 81 : 76.

Bursa de efecte Imprejurarea că banca de emisiune n'a urcat în ședința de ieri etalonul de interese a făcut impresie bună asupra bursei. A contribuit la aceasta și știrea colportată, că guvernul având în vedere situația încordată din piața de bani, a pus la dispoziția pieței de bani din Budapesta 60 milioane coroane.

Aspectul bursei e în genere, ca în vremurile bune, anumit și activ.

Speculanții sunt dispuși.

Impulsul speculativ e animat. Tendința generală din ultimele zile s'a susținut și azi și a rămas până la încheere fermă.

Mișcarea „à la hausse“ se susține și în târgul efectiv.

Azi la deschiderea bursei colportându-se știrii favorabile dela bursele din străinătate, cursurile valorilor favorizate de speculație s'au urcat din nou.

Spre încheiere făcându-se realizări vieneze și locolae cursurile nu s'au mai urcat. Circulația a fost îndestul de animată.

Rentele ferme. Valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 637 50
„ „ ung. a.	— 748.75
„ băncei de escompt a.	— 481.55
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 653.25
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 110 —
„ „ coroane 4 „ „	— 93.05
„ austr. de aur 4 „ „	— 115.50
„ „ coroane 4 „ „	— 96.75
Scrisuri fonciare „Albina“ „ „	— 101 —
Napoleond'or (20 franci aur) „ „	— 19.20
mărci germane, aur — — —	— 23.56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.72
„ franceze 100 franci	— 95.87
„ italiene 100 lire	— 95.87
„ române 100 lei	— 95.25
Ruble rusești de hârtie	— 2.54

Prețurile cerealelor. Târgul efectiv de cereale s'a desvoltat azi în cadre restrânse.

Grâu frumos de 81 kilograme greutate hectolitru abia mai vine în piață, e raritate chiar și grâul vechiu de 80 kilograme greutate.

În genere târgul de cereale în urma ofertelor puține nu se poate desvolta.

O foale din capitală a primit din Fiume știrea, că acolo a sosit pe seama unei firme de cereale 5000 măji metrice grâu din România: iar în alt vapor cu 25 măji metrice cucuruz din Brăilă.

Totodată s'a vestit și din Brașov că o firmă de acolo a cumpărat 28.000 măji metrice grâu român cu 17 franci, transportat la Predeal.

Prețurile tuturor cerealelor s'au menținut azi, în tendință fermă.

Producții nu ofera cantități mari de cereale, cererile încă sunt mărginite. Morile cumpără numai cantitățile necesare consumului zilnic.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 25.000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kilograme greutate) s'au plătit 23 cor. 50 fil., iar pentru cel mai slab din com. Pestei (75 kilogr. greutate) 21 coroane 45 fileri maja metrică (= 100 kilograme).

Circulația cerealelor în ultimele 24 ore a fost următoarea.

		sosit expedia	măji metrice
Grâu	— —	49207	— — 11108
Secară	— —	3630	— — 1980

Orz	—	—	12544	—	—	144
Ovăs	—	—	8439	—	—	3458
Cucuruz	—	—	11082	—	—	858
Rapiță	—	—	233	—	—	391
Făină	—	—	11	—	—	10715
Tărățe	—	—	—	—	—	2955

Tendența generală în târgul pe termen de cereale a fost: liniștită.

Au notat conform buletinului oficial: grâu pro Octomvrie: 11·57, 11·61—11·58, pro Aprilie 1908: 11·02, 12·05—12·02.

Secară pro Octomvrie: 9·88, 9·90—9·87.

Ovăs pro Octomvrie: 8·25, 8·26—8·24.

Cucuruz pro Septemvrie 6·92, 6·91—4·90, pro Mai 1908: 6·92, 6·95—6·94 K. de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme. Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—34, Senteș —, Seghedin 52—5,4 Zenta 48—50, Titel 46—48, Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport, precum și taxa de asigurare.

Târgul de vite cornute în Budapesta (Raport oficial. Săptămâna ultimă s'au adus în Piața din Budapesta 2411 vite cornute (boi, tauri, și vaci), adică cu 284 capete mai mult decât în săptămâna precedentă.

Fiind cererile mai mici, decât în săptă-

mâna precedentă prețurile vitelor de calitate inferioară au scăzut cu 2 coroane de maza metrică (100 kgr); iar vitele de prima calitate s'au vândut cu prețuri neschimbate, tendența în prețuri e liniștită.

Prețurile au fost pentru tauri prima calitate 74—82 coroane, calitatea inferioară: 56—72 coroane de maza metrică (100 kgr).

Boi g. ași prima calitate (ungari) 82—88 coroane excepțional și 90 coroane; calitatea mijlocie 72—80 coroane, calitatea inferioară 60—70 coroane de maza m. (100 kgr.).

Boi târcați prima calitate 88—93, excepțional 100 coroane, calitatea mijlocie 72—80 coroane, calitatea inferioară 60—79 coroane de maza m. (100 kgr.).

Vite slabe de pășune 52—70 coroane de maza m. (100 kgr.).

Boi din Bosnia, calitatea mai aleasa 62—74 coroane, excepțional 82 coroane, calitatea mai slabă 52—64 coroane de maza metrică (100 kgr.)

Vaci ungare 52—84 coronane, vaci târcate 54—84 coroane excepțional 92 coroane de maza m. (100 kgr.).

Bivoli 44—60 coroane.

Juncani 60—72 coroane de maza metrică (100 kgr.).

Viței indigeni, prima calitate 88—96 fileri, calitatea mai inferioară 76—86 fileri de kilogram.

Viței din Galiția 76—86 fileri de kilogram.

Piața din Budapesta.

Cereale.

Grâu, maza metrică, frumos	. 23 cor. 50 fil.
„ „ „ „ mijlociu	. 32 cor. 40 fil.
„ „ „ „ mai slab	. 21 cor. 45 fil.
Secară, maza, m. dela	18 cor. 80 fil. 19.30
Orz, „ „ „	15 cor. 50 fil. — 15 70
Cucuruz nou, „ „ „	13 cor. 70 fil. — 13.90
Ovăs, „ „ „	16 cor. 15 fil. — 16 80
Rapiță, „ „ „	35 cor. 20 fil. — 35.80

II.

Produse.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	153 cor. — 154 cor.
Slănină, „ „ „	131 cor. — 139 cor.
Cartofi, „ „ „	— cor. — fil. —

Spirt, „ „ „ 57.50 cor. — 18.50

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruce),
(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogram
Tineri	137—138 fileri kilogram

Redactor responsabil:
VASILE MACREA.

Tipografia „Pop. Rom.” Budapesta, István-ut 11.

„Grănițerul“

Institut de credit și econ. ca societate pe acțiuni în Dobra.
Capit soc. C 250.000. Fond de rezervă C 60.000

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 6% interese. Depuneri până la 1000 cor. să pot ridica și să plătesc fără abdicere.

Acordă tot soiul de împrumuturi.

Cumpără și vinde realități.

Cu 1 Octomvrie 1907. deschide în piața Dobrei un magazin mare pentru produse, deci cumpără și vinde bucate și alte produse cu prețurile cele mai culante atât în mare cât și în detail.

DIRECȚI UNEA.

Cele mai bune coase pe lume sunt coasele „Bur“ și „Japoneză“.

Aceste coase sunt pregătite din oțel Svedian și se trimit numai cu garanță.

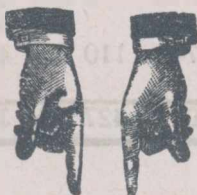
Fiecare bucată care nu convine se schimbă gratuit.

Prețul coaselor:	75 cm.
	1 frt. 10 cr.
80 cm.	85 cm. 90 cm. 95 cm.
1·15 c.	1·20 c. 1·30 c. 1·35 c.

Adresa exactă:

Grauer Mihály
Kőbánya 13.

Tot de acolo se pot procura cele mai bune briciuri, prețul 1 frt. 20, 1 frt. 50 și 2 frt. 50 cr.

Portretul dlui dețat

Dr. Alexandru Vaida Voeyod

să poate procura la

edacția
„Poporul omân“
Budapesta.

Prețul 50 fil.
plus 10 fil.
porto.

Cărți plătibile în rate!

Peste 1000 volume cărți sosite la „**Librăria Poporul Român**“ Ercyesia, VI., István-ut 11., operele celor mai de valoare scriitori Români editate de tipografia „**Minerva**“ București; librăria „**Alcalay**“ București; „**Suceafărul**“ Sibiiu, se vînd în rate lunare sub următoarele condițiuni de solvire:

$\frac{1}{4}$ parte din valoarea cărților e a se solvi la primire: restul în curs de 6 luni în rate egale.

La comanda mai mari condițiuni și mai avantajoase.

Cereți catalogul cărților dela
„Librăria Poporul Român“

Budapesta, VI. István-ut 11.

Cancelaria arhitectului I. NIGA

ARAB, STRADA ARCHIDUCELE OSIF URM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906 12 August	A C T I V	1907 4 August	11 August
103 585 534	73 695 534 Reserva metalică aur 78 490 480 29 890 000 „ Trate Aur . 32 977 500	111 226 800	111 167 980
882 120	Argint și diverse monete	1 162 157	915 447
65 736 708	Portofoliu Român și Străin	80 993 771	91 458 177
28 558 424	*) Impr. contra ef. pub. . . . . 11 871 550 „ „ „ „ în cont curent 23 202 884	33 477 835	35 074 434
11 999 924	Fonduri publice	11 999 924	11 999 924
14 801 390	Efectele fondului de rezervă	15 806 084	15 806 084
2 908 324	„ „ de amortizarea imob. și material	3 253 121	3 253 121
5 767 974	Imobili	5 893 177	5 898 570
603 634	Mobilier și Mașini de Imprimerie	638 042	638 475
316 280	Cheltueli de Administrațiune	206 900	216 452
96 157 500	Deposite libere	110 565 749	110 662 499
15 314 034	Compturi curente	21 102 500	14 726 328
25 557 605	Compturi de valori	24 936 042	26 006 828
372 189 451		421 263 002	427 824 319
	P A S I V		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 373 442	Fond de rezervă	23 051 453	23 051 453
3 222 588	Fondul amortisării imobilelor și material	3 473 646	3 473 646
237 371 030	Bilete de Bancă în circulațiune	269 732 390	276 120 090
1 646 498	Profituri și perderi	2 077 070	2 077 070
418 393	Dobânzi și beneficii diverse	362 694	493 561
96 157 500	Deposite de retras	110 565 749	110 662 499
—	Conturi Curente		
372 189 451		421 263 002	427 824 319

Scomptul 5⁰/₀.
*) Dobânda 5⁰/₀.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindeți și în viorează pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche bătăe de inimă, sgârcliri de ir l nă, astma, auzul greu sgârcliri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală plamâni și picioare, reumă, podagră, Ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumel, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca -iseretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
V|25 Strada Vadász 34 colțul.

Un candidat de avocat

român, cu praxă bună, află pe timp mai îndelungat aplicare momentană în cancelaria subscrisului avocat din **Timișoara.**

1—3

Dr Aurel Cosma.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII

Fondată la anul 1887.

Centrala în Arad, calea Archid. Iosif No. 2 (vis-à-vis de primărie) casa proprie.
Filiala în Chișineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar . . . . . 1.200,000.— Cor.
Fond de rezervă . . . . . 900,000.— Cor.

Depuneri spre fructificare 6.000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . . . 150.000,000.— Cor.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4⁰/₀ interese, — iar pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4¹/₂⁰/₀ și 5⁰/₀ interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul seperat.

Depunerel până la zece mii de coroane, după starea cassei, să plătesc și fără de abdicere.

scontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de inchiriat și pe proprietăți de pământ.